

פ ר ו ט ו ק ו ל מ ס' 5/א

מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט
שהתקיימה ביום ב', כ' בכסלו תשס"ז - 5.12.55 בשעה 11.30.

השתתפו: מ. אונא - היו"ר
ע. איכילוב
מ. בגין
ז. ורהפטיג
י. ישעיהו
ב. לוקר
ג. ניר
ה' שופמן

נעדרו: ע. אסף
ב. אזניה
י. בדר
י. הרדי
ה' כמיס
מ. סבה
ח. רובין

מוזמנים: פ. רוזן - שר המשפטים
ח. כהן - היועץ המשפטי

סדר-היום: חוק לתיקון פקודת העדות.

אני פותח את הישיבה.

היו"ר מ. אונא:

1. חוק לתיקון פקודת העדות.

טעיף 36.

בטעיף זה הצעתי להוציא "דיין של בית-דין דתי".

ג. ניר:

חבר הכנסת רובין הציע להוסיף: ראשי רשויות מקומיות.

ח. כהן:

אינני יודע אם "ראש רשות מקומית" זוהי הגדרה משפטית מדוייקת. לי נדמה שיהיה טוב יותר אם נסאיר זאת להסמכה ע"י שר המשפטים ע"י ההגדרה המוצעת אנחנו יכולים לכלול כל מוכתר ערבי שאולי אינו יודע קרוא וכתוב.

פ. רוזן:

אני הייתי מחוק גם את עורכי-הדין, והייתי מסאיר רק את הסמכות בידי שר המשפטים להסמיך לכך אנשים. אינני חושב שכל עורך-דין, מבלי שהוסמך לכך במיוחד, צריך להיות כלול בטעיף זה.

היו"ר מ. אונא:

ד.ט.

ג. ביר: אני מסכים שכל עורך-דין יהיה מוסמך לכך. אני מוכן להגביל זאת לפרקטיקה של שלוש שנים, כמו לגבי שופטי שלום בחוק הטופטים.

פ. רוזן: השאלה היא אם לדרוש ותק של שלוש שנים לגבי פרקטיקה בארץ זו קא.

ח. כהן: אפילו לגבי שופט שלום אינני בטוח אם מספר השנים שעורך-דין עובד במקצועו הוא הקריטריון הנכון להכשיר עורך-דין זה, ולפסול - אחר. על אחת כמה וכמה שאינני חושב שזה הקריטריון הנכון כאן. אני מבין שחברי הוועדה רואים צורך ב"מסגרת", וזו יכולה להיות אישור או מינוי על-ידי שר המשפטים. אבל הקווליפיקציה של שלוש שנות פרקטיקה - אינה נראית לי. מצד שני, אם קובעים כל יידרו שלוש שנות פרקטיקה, אין יותר צורך בהסמכה מצד שר המשפטים.

הייתי מציע לקבל את הצעת הממשלה כמו שהיא. הסיכון הוא קטן מאוד. כל הצהרה בשבועה שאדם עושה בפני עורך-דין, ואפילו שלא בפני עורך-דין, גוררת אחריות העונשית אשר החוק הפלילי קובע לגבי עדות-שקר. תפקידו של עורך הדין במקרה זה אינו טיפוסי או מעין-טיפוסי, ואין הוא מצריך קווליפיקציות מיוחדות.

היו"ר מ. אונא: אם אנחנו מחשיבים את הענין של הצהרה בשבועה, הרי באוירה השוררת אצלנו בענין זה לא טוב לעשות זאת בצורה יותר מדי קלה. כוונת הסעיף הזה להסיר את המכשולים שאינם דרושים, אבל אין ללכת עד לקיצוניות.

ס. בנין: אני חושב כי צריך לסיים את רשימת האנשים הרשאים לאשר בצהרה בשבועה - בעדרכי-הדין, ולהוציא את המשפט האוסר כי שר המשפטים רשאי להסמיך כל אדם אחר לכך. אינני חושב שזה דרוש. כאן חשובה הידיעה, ואי-אפשר לסמוך על כך שאדם שאינו יודע חוק יזכור תמיד להפחיק את המצהיר בשבועה. אינני חושב שהמלים "המוסמך לכך על-ידי שר המשפטים" צריכות לחול על עורך-דין, אבל השאלה היא אם המלה "עורך-דין" מספיק כדי שיהיה ברור כי המדובר בעורך-דין פעיל ומוסמך, ולא רק בבעל השכלה משפטית. לא הייתי מציע להוסיף קווליפיקציה לגבי פרקטיקה בעריכת דין.

פ. רוזן: עלינו לראות את המציאות כמות שהיא. אם נפלה בין עורכי-דין כאיזה אופן שהוא, כי אז כל עורך-דין שאין לו סמכות זאת יסלח את הקליינט שלו לבית-מפט, מפני שהוא לא ירצה לשלחו לעורך-דין אחר. ואז אין אנחנו מסיגים את המטרה אשר בה אנחנו רוצים: להקל על הציבור. ואם כך, אני חושב שמוטב להסמיך כל עורך-דין בתוקף החוק.

הנחלט: 1. לדחות את ההצעה להטאיר את הצעת הממשלה ללא שינוי.

2. לדחות את הצעת מ. אונא האוסרת למחוק "עורך דין" ולהטאיר רק: "כל אדם שהוסמך לכך על-ידי שר המשפטים".

הסתליגות למ. אונא,

3. לדחות את הצעת ג. ביר למחוק "דיין של בית דין דתי".

הסתליגות לב. ביר.

4. לקבל את ההצעה האומרת למחוק את הטיפא: "או אדם אחר שהוסמך לכך על-ידי שר המשפטים".

ה'ין ר' ס. אונא:

עכשיו אולי אין יותר מקום להצעת חבר הכנסת רובין בנוגע לראשי הרשויות המקומיות.

ס' טופמן:

אולי אפשר לקבל את הצעת חבר הכנסת רובין, אבל לגבי ראשי הרשויות המקומיות להוסיף את התנאי: שהוסמכו לכך על-ידי שר המשפטים.

ח. כהן:

אם נכתוב ראשי רשויות מקומיות, בין שיוסמכו ובין שלא יוסמכו על-ידי שר המשפטים, בצטרך להכביס הגדרה לראשי רשויות מקומיות. הייתי אומר לראשי רשויות מקומיות פירוט יושבי-ראש המועצות של עיריות או של מועצות מקומיות. אני הייתי מוסיף להגדרה זו גם מזכירי קיבוצים, מפני שבכך זה דרוש אולי לא פחות מאשר ראשי רשויות מקומיות. אלא שאני בכל זאת מציע לחזור להצעה האומרת: "כל אדם שהוסמך", ואז גם ראשי עיריות ומועצות מקומיות ומזכירי קיבוצים יכולים להיות כלולים בזה. ואינני חושב שיש סכנה ששר המשפטים יתן יותר סדי המסכות כאלה.

ז. ורהפטיג:

אני מוכן להסכים להחבה בתנאי שתהיה ביקורת, כלומר, אני מסכים שיהיה כל אדם שהוסמך על-ידי שר המשפטים.

ח. כהן:

אם הוועדה עומדת על ההצעה להגביל זאת לראשי רשויות מקומיות שהוסמכו על-ידי שר המשפטים, ואינה מקבלת את ההצעה האומרת: "או כל אדם אחר שהוסמך לכך על-ידי שר המשפטים", אני מציע נוסח זה:

(א) מקום שמותר לאדם על-פי דין או שבדרש אדם להוכיח דבר על-ידי הצהרה בכתב בשבועה או בהן-צדק, תהיה כשרה כראיה הצהרתו בכתב, ובלבד שיש עמה אישור בו נאמר שהמצהיר הוזהר בלשון טובת לו כי עליו להצהיר את האמת וכי יהא צפוי לעונשים הקבועים בחוק אם לא יעשה כן.

(ב) ואלה המוסמכים לתת אישור לפי סעיף-קטן (א):

- (1) שופט;
- (2) דיין בבית-דין דתי;
- (3) היועץ המשפטי לממשלה, פרקליט המדינה, פרקליטי מחוזות, פרקליטי גפות, סגני פרקליט המדינה וסגני פרקליטי המחוזות ועוזריהם;
- (4) עורכי-דין;
- (5) ראשי רשויות מקומיות, לרבות מזכירי אגודות שיתופיות להתיישות חקלאית שהוסמכו לכך על-ידי שר המשפטים.

- הוחלט: 1. לדחות את ההצעה האומרת כי הסמכות הכלולה בסעיף תנתן לראשי רשויות מקומיות וכו' שהוסמכו לכך על-ידי שר המשפטים.
2. לחזור להצעת הממשלה האומרת: "וכן על אדם אחר שהוסמך לכך על-ידי שר המשפטים", אך בניסוח שממנו יהיה ברור כי המלים "שהוסמך לכך על-ידי שר המשפטים" אינן חלות על עורך-דין.

5.12.55

חוק לתיקון פקודת העדות.

ס. בגין: האם הפורמולה האומרת שעליו להצהיר את האמת - מספיקה?

ז. ורהפטיג: אני חושש מהמלים "בלשון המובנת לו". זה יכול להרוס כל הצהרה. איך אפשר יהיה לבדוק אם הדבר נעשה בלשון מובנת לו? יתכן כי אם רוצים שיהיה ערך להצהרה, צריך להסתפק בכך שהמצהיר הוזהר.

ח. כהן: הפורמולה שהיתה מקובלת היא: את האמת, האמת כולה והאמת בלבד. במשרד המשפטים התנהלו ויכוחים מה מוסיפות המלים "האמת כולה והאמת בלבד". נתגבשה הדעה שבלשון עברית טובה האמת היא האמת, היא גם האמת כולה וגם האמת בלבד, ואין צורך לחזור על הנוסח המקובל, בגלל המסורת האנגלית. על כל פנים, טעמי אין מניעה להוסיף זאת.

ז. ורהפטיג: אין זו עדות. זוהי הצהרה, מה פירושה שהמצהיר צריך להגיד את כל האמת? בבית-דין מותר לדרוש זאת מסבו.

ח. כהן: נכון שהיכוח במשרד המשפטים התנהל בנוגע לטובות העד ולא בנוגע להצהרות בטובעה.

אשר לסאלתו של חבר הכנסת ורהפטיג, אנחנו התכוונו בכך להבחיות למטביע, לאמר שהוא לא יצא ידי חובה על-ידי קריאת האזהרה מבלי שהמצהיר יבין אותה. אני מוכן לוותר על כך. סצו שני אינני מתעלם מן הקושי שבאפשרות לביצוע הדבר על-ידי פורמליסטים כדי לפסול הצהרות בטענה שניתנו בלשון בלתי מובנת למצהיר. בכל זאת הייתי מקבל את הסיכון ומשאיר את ההנחיה למטביע.

ס. בגין: לדעתי, ההגדרה השמה את הדגש בכך שהצהרה מלווה אישור בו נאמר שהמצהיר הוזהר - היא פורמליסטית גרידא. לדעתי, הדגש צריך להיות עך כך שהמצהיר הוזהר. וצריך לכתוב: לאחר שהוזהר, ודבר האזהרה אושר בחתימתו. כלומר, קודם-כל צריך ל... לחייב את מקבל ההצהרה להזהיר.

ח. כהן: אני מוכן לקבל את הצעת חבר הכנסת בגין, אם כי לבני עורך-דין, יועץ משפטי, שופט וכו', אילו היו מאשרים שהמצהיר הוזהר מבלי שאמנם הזהירו אותו, הרץ זוהי לגבי דידם עבירה משמעתית חמורה, שהם יצטרכו לתת עליה את הדין. אך מכיון שהוכנס כאן גם "כל אדם אחר שהוסף לכך על-ידי שר המשפטים", יש מקום להערתו של חבר הכנסת בגין.

הוחלט: 1. לקבל את הצעת ס. בגין האומרת להוסיף את המלים "לאחר שהוזהר".

2. לקבל את הצעת ז. ורהפטיג למחוק את המלים "בלשון מובנת לו".

ח. כהן: חלוקת הסעיף לשנים תעשה אותו יותר ברור. אך יש נטייה בממשלה, והנטייה הזאת היתה בולטת מאוד בכנסת השנייה, שלא להרבות במעיפי מסגה בחוק.

הוחלט: לקבל את ההצעה לחלק את הסעיף לשניים:

סעיף 37

"מקום שמותר לאדם על-פי דין, או סנדרס אדם להוכיח דבר על-ידי הצהרה בכתב בשבועה או בהן-צדק, תהיה כשרה כראיה הצהרתו בכתב ובלבד שהזהר כי עליו להצהיר את האמת, וכי יהא צפוי לעונשין הקבועים בחוק אם לא יעשה כן."

סעיף 38

"ואלה המוסמכים להזהיר אזהרה לפי סעיף 37:

- (1) שופט;
- (2) דיין בבית-דין דתי;
- (3) היועץ המשפטי לממשלה; פרקליט המדינה, פרקליט מחוזות, פרקליטי נפות, סגני פרקליט המדינה ופרקליטי המחוזות ועוזריהם;
- (4) עורכי-דין;
- (5) כל אדם אחר שהוסמך לכך על-ידי שר המשפטים;

ואיסור בגוף ההצהרה כאסור שהמזהיר הוזהר ישמש ראיה לכאורה לכך."

הייתי כותב: "ואלה המוסמכים לאשר הצהרות בשבועה."

ד. בגין:

ה. כהן: ברגע שאתה מוחק את האיסור ברישא, אינך יכול לכתוב זאת בסיפא. ברגע שהמבחן הוא האזהרה, יש צורך להסמין אנשים להזהיר את האזהרה המאפשרת את ההצהרה הזאת, ורק לאחר זאת צריך לחייבם לתת את האישור.

סעיף 37 (שיהיה סעיף 39).

כאן המדובר במסור של שלוש שנים על הצהרת שקר.

ה. כהן:

הוחלט: לקבל את הסעיף ללא שינוי.

סעיף 38 (שיהיה סעיף 40)

במקום "לפי סעיף 33" צריך להיות "לפי סעיף 36".

ה. כהן:

ז. ורדהפטיג: אני מציע לנסח את הסעיף הזה לפי דוגמת סעיף 36 החדש, בצירוף התוספת של סעיף 38: "לא התיצב המזהיר, רשאי הוא לפסול הצהרתו בכתב כראיה". אני חושב שיש מקום להכניס לכאן דק את נוסח סעיף-קטן (א) של סעיף 36. אינני חושב שיש מקום בסעיף זה לעניין של קיבסור.

ד. בגין: מבחינת האפשרות של עיוות דין, אינני חושב שהסנקציה הזאת מספקת. בידי בית-הדין צריכה להיות עוד סנקציה לצוות להביאו בפני בית-המשפט.

זאת הוא סמילא יוכל לעשות.

ז. ורהפטיג:

ח. כהן:

בכון שדרכו של עורך-דין של נתבע לקנטר. בכך צודק
חבר הכנסת ורהפטיג, אבל אני חולק על כך שזה סותר
לו. אסור לנתבע לקנטר ואסור לו להשתמש בכל הדרכים כדי לזכות במשפט. ויש
לתת בידי בית-המשפט את כל המכשירים המאפשרים לו למנוע מהנתבע את אפשרות
הקינטור. לכן אני חושב שגם החלק השני של סעיף 36, סעיף-קטן (ב), צריך
לחול לגבי הצהרה בשבועה.

ז. ורהפטיג:

עורכי-דין עושים כל מיני דברים ומשתמשים בכל מיני
אמללות כדי להשהות את המשפט. אינני רוצה לאפשר
לבית-המשפט דוקא במקרה כזה להיכנס להערכת הטענות לא מבחינת המקובל אלא
מבחינה של מידת הטרחת בית-הדין. במידה שהדבר נוגע להטרחת עובד ציבור
ללא צורך - הסכמתי לכך. אבל כאן המדובר בטענות בין הצדדים בבית-המשפט,
ולכן אינני יכול להסכים.

ח. כהן:

טעות היא לחשוב כי עד עכשיו אין בידי בית-המשפט
אותה הסמכות להטיל הוצאות, ואפילו הוצאות עונשיות
על הנתבע, למשל במשפט פיינוי, אשר על-ידי התכסיסים שלו גורם לא רק לדחיית
המשפט אלא גם להופעות מיותרות לגמרי של הצד שכנגד. אם הוועדה תחק את
ההוראה הזאת מן הסעיף הזה, המופיע כבר בשני חוקים, לגבי עדות מוסחים
ולגבי עדות של עובד ציבור, יסיק מכך בית-המשפט את המסקנה שכוננת
המחוקק היא כי לגבי קינטור והטרדה בחקירה על הצהרות בשבועה - אין להטיל
את ההוצאות על המקנטר. ואינני חושב שזה מתקבל על הדעת. צריך שתהיה
לבית-המשפט היכולת להגן על עצמו מפני טרדנות של בעלי הדין.

הוחלט: לקבל את הצעת היועץ המשפטי האומרת לקבל
את הצעת חבר הכנסת ורהפטיג להכניס בסעיף
זה את נוסח סעיף 36, אך בתיקון: להכניס
את נוסח הסעיף כולו על שני סעיפי המשנה
שבו.

המתייגות לז. ורהפטיג: להכניס לסעיף זה
רק את נוסח סעיף 36(א).

סעיף 39(שיהיה עכשיו 41).

ג. ניר: אני מציע כי בענין זה לא יהיה הבדל בין עורך-דין
ומי שאינו עורך-דין, אחרת כולם ילכו לזה שאצלו
זה יותר בזול. האגרה צריכה להיות אחידה.

ח. כהן: אני מוכן לאמר: "שר המשפטים רטאי לקבוע בתקנות
את שיעור השכר ואגרה כאותו סכום
שיש לשלם לפי סעיף..."

הוחלט: לקבל את הצעת היועץ המשפטי.

אני מציע שתי הצעות לסדר לישיבה הבאה:

ג. ניר:

1. אני מציע שכאשר יוכנס חוק לוועדה, נקבע לאיזה
סוג הוא שייך, מבין שלושה סוגי חוקים: חוקים שצריכים להדון במליאת
הוועדה, חוקים שיועברו לוועדת משנה עם "קרט בלבש" לגמרה, וחוקים שיעברו
לוועדת משנה לשם הכנה למליאת הוועדה;

2. אני מציע שהוועדה תדון ותחליט על קבלת חוקי-יסוד

2. אני מציע שהוועדה תדון ותחליט על קבלת חוקי-
יסוד, לפי החלטת הכנסת לקבל את החוקה מגילות-מגילות.

ג. ניר:

ה'שיבה נבעלה בשעה 13.00.